

Nederlanders doen te weinig met het archeologisch erfgoed

Yvonne Keijsers

Dit voorjaar voerde het NIPO, in opdracht van het Archeologisch Informatie Centrum (AIC) te Leiden, een onderzoek uit onder een representatieve steekproef van 3820 Nederlanders van 12 jaar en ouder naar de bekendheid van archeologie in het algemeen. De belangrijkste conclusie die uit dit onderzoek getrokken kon worden is dat een groot deel van onze bevolking wel bekend is met de archeologische bezigheden in Nederland, maar dat maar een heel klein deel daarvan zich ook actief op dit vlak beweegt. Het onderzoek werd gefinancierd door het Ministerie van OCenW.

De reden voor het uitvoeren van een onderzoek

Het AIC is in 1990 opgericht met het doel het maatschappelijk draagvlak van de archeologie te verbreden. Tot 1995 was er in het gevoerde beleid geen behoefte aan kwantitatieve gegevens over de doelgroep. Vorig jaar veranderde het beleid echter en wilde men zich meer gaan richten op de wensen van de "markt". Het was daarom noodzakelijk een onderzoek te doen onder de Nederlandse bevolking. Het Verdrag van Valletta (de conventie van Malta) zal er in de toekomst voor zorgen, dat de samenleving meer financiële bijdragen aan de archeologie zal moeten gaan leveren om het bodemarchief te kunnen beschermen. Het is daarom noodzaak de Nederlandse bevolking van het belang van het bewaren van het cultureel erfgoed te doordringen en te zoeken naar een weg voor een zo breed mogelijke participatie van zo veel mogelijk geïnteresseerden.

Het doel van het onderzoek

Uit het onderzoek wilde het AIC zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens verkrijgen. Aan de ene kant wilde men een algemeen beeld krijgen van de grootte van de bestaande kennis en de houding ten opzichte van het archeologisch erfgoed onder de Nederlandse bevolking. Daartoe koos men een representatieve steekproef van 3820 personen van boven de 12 jaar. Aan de andere kant wilde men een waarde-oordeel over "archeologie" in de breedste zin van het woord. Hiertoe hield men 21 diepte-interviews, voorafgaande aan de kwantitatief gerichte enquête. Het doel hiervan was die aspecten te ontdekken die de houding, de kennis en het gedrag van een individu ten opzichte van de archeologie bepalen. Op die manier waren deze interviews medebepalend voor de gestelde vragen in de enquête.

De uitkomsten

De belangrijkste resultaten van het onderzoek, waardoor men tot de eerder verwoorde conclusie kwam, zijn:

- Meer dan 65% van de Nederlandse bevolking blijkt bekend te zijn met 1 of meer archeologische instellingen, musea, oudheidkundige landschapselementen, archeologische monumenten, reconstructies en reconstructieparken in Nederland.
- Zeer opvallend is dat 72% van de bevolking redelijk tot zeer betrokken zegt te zijn bij de oudheidkundige onderwerpen, zoals deze in de vorm van stellingen aan de respondenten zijn voorgelegd.
- Daarentegen blijkt slechts 1% van de Nederlandse bevolking "vaak" gebruik te maken van de participatiemogelijkheden op het gebied van de archeologie, en niet meer dan 14% dat "wel eens" te doen, door middel van bezoeken aan archeologische plaatsen, musea, parken en al dan niet authentieke cultuurhistorische landschapselementen.
- Het aanbod op het gebied van cultuurhistorie en archeologie in Nederland lijkt op dit moment vooral ten goede te komen aan de hoogste inkomensklassen en de hoogst opgeleiden. Er is een duidelijk verband tussen opleiding en inkomen enerzijds en de mate van kennis, betrokkenheid en participatie op het gebied van de archeologie anderzijds.

De getallen belicht

De resultaten van zo'n onderzoek bestaan voornamelijk uit getallen, die aangeven hoeveel mensen iets op een bepaalde vraag geantwoord hebben. De vraagstelling is dus van het grootste belang.

Conclusies die uit deze getallen getrokken worden, moeten dan ook goed overdacht worden in samenhang met de gestelde vragen. De van te voren gemaakte diepte-interviews werden gehouden om deze vragen zo zorgvuldig mogelijk te formuleren. Opvallend is dan ook dat het onderzoek weinig toegespitst lijkt te zijn op het waarom van het al dan niet participeren in de archeologie. Het vaststellen dat de "harde kern" bestaat uit alleenstaanden of gezinnen zonder kinderen van 45+, met een hoge opleiding en voornamelijk mannen, is interessant, maar ik mis hierbij de verklaring.

Volgens de conclusie van de onderzoekers is er genoeg belangstelling onder alle soorten opgeleiden en is er vooral belangstelling voor "het verhaal achter de archeologie, de vondsten". Ik ben zeer benieuwd naar het vervolg op dit onderzoek: waar ligt de verklaring dat geïnteresseerden zich er toch niet toe zetten daadwerkelijk iets op het archeologisch vlak te doen? Het is te hopen dat met behulp van dit rapport archeologie voor iedereen aantrekkelijker gemaakt kan worden.

Een samenvatting van het NIPO-rapport is op aanvraag verkrijgbaar bij het AIC.
Titel: Bevolkingsonderzoek 'archeologie'. (Archeologisch Informatie Cahier 10)

Archeologisch Informatie Centrum
Postbus 11114, 2301 EC Leiden
tel. 071-5163138